

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Hallingebergs kyrka, Västervik, Småland

Hansson, Anton; Linderson, Hans

2022

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Hansson, A., & Linderson, H. (2022). *Dendrokronologisk analys av Hallingebergs kyrka, Västervik, Småland*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2022:67). Lund University.

Total number of authors:
2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

07 September 2022

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2022:67
Anton Hansson & Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV HALLINGEBERGS KYRKA,
VÄSTERVIK, SMÅLAND

Uppdragsgivare: Arkeologerna, Statens historiska museer, Roxengatan 7, 582 73 Linköping.
(Kontaktperson: Rikard Hedvall, rikard.hedvall@arkeologerna.com).

Område: Västervik **Prov nr:** 64516-64537 **Antal sågprov:** 22

Dendrokronologiskt objekt: Halvkluvor (64516-64525), Bjälke med 3 raka sidor (64526), 4-kantig (64527-64530), Bänkinrednig (64531-64536), förkolnat virke (64537)

Resultat:

Dendro nr:	Provnr;	Trädslag	Antal år (2 radie om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalvåret)	Kommentarer
64516	1	Ek	111	Sp 17, B W	1768	V 1768/69	
64517	2	Ek	96	Sp 16, W	1768	V 1768/69	
64518	3	Ek	135	Sp 15, B W	1768	V 1768/69	
64519	4	Ek	68	Sp 9, B W	1768	V 1768/69	
64520	5	Ek	53	Sp 12, W	1768	V 1768/69	
64521	6	Ek	100	Sp 16, B W	1768	V 1768/69	
64522	7	Ek	105	Sp 14, W	1768	V 1768/69	
64523	8	Ek	---	---	---	---	Avstås
64524	9	Ek	---	---	---	---	Avstås
64525	10	Ek	---	---	---	---	Avstås
64526	11	Ek	105	Sp 14, W	1768	V 1768/69	
64527	12	Tall	130	Sp 69, W	1862	V 1862/63	
64528	13	Tall	155	Sp 89, W	1862	V 1862/63	
64529	14	Tall	134	Sp 63, W	1862	V 1862/63	
64530	15	Tall	---	---	---	---	Avstås
64531	16	Ek	97	Ej Sp, Ej W	1742	E 1752	
64532	17	Ek	92	Sp 7, Ej W	1762	1765-1779	
64533	18	Ek	---	---	---	---	Avstås
64534	19	Ek	---	---	---	---	Avstås
64535	20	Ek	79	Sp 25, Ej W	1754	1754-1756	
64536	21	Ek	---	---	---	---	Avstås
64537	22	Tall	42; 61	Nära W; Nära W	Ej datering; 1749	Ej datering; 1754-1759	Två förkolnade prov

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Virket till samtliga halvkluvor (64516-64522) har avverkats **vinterhalvåret 1768/69**. Även prov 64526 har avverkats **vinterhalvåret 1768/69**. Prov 64532 har ett beräknat fällningsår **1765-1779** som gör att det kan vara avverkat samtidigt som proverna ovan. Prov 64535 har daterats till någon gång **1754-1756** och avviker därmed från det övriga ekvirket. Prov 64531 saknar splintved och har därför endast ett tidigast beräknat avverkningsår **efter 1752**. Således kan detta prov vara avverkat samtida med halvkluvorna (prov 64516-64522) eller med prov 64535.

Tallvirket, prov 64527-64529, har avverkats **vinterhalvåret 1862/63**.

De två förkolnade vedbitar som ansågs ha flest ringar valdes ut för analys (prov 64537). Den ena biten med 41 bevarade ringar gick ej att datera. Den andra biten med 61 uppmätta ringar har avverkats någon gång **1754-1759**, möjligen samtida med ekprovet 64535.

Ekvirket korrelerar väl mot referens kronologier från Götaland. Högst korrelation fås mot prover från de arkeologiska utgrävningarna i inre hamnen i Norrköping. Således bör ekvirket vara hämtat i **Östergötland eller Småland**. Tallvirket korrelerar högt mot flera referens kronologier från **Småland** och därför kan virket vara relativt lokalt avverkat.

Ett antal prover har avståtts enligt önskemål från kund då de inte förväntas förbättra analysen.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-

2227891, Fax +46-46-2224830 e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ's arkiv och förvaltas av laboratoriet
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891